

Venäläistä kansanrunoudentutkimusta

M. K. AZADOVSKI *Istorija russkoj folkloristiki II*. Moskva 1963. 363 s.

A. P. JEVGENEVA *Ošerki po jazyku russkoj ustnoj poézii v zapisjah XVII—XX vv.* Moskva—Leningrad 1963. 348 s.

E. M. MELETINSKI *Proišoždenije geroitšeskogo éposa*. Rannie formy i arhaitšeskie pamjatniki. Moskva 1963. 462 s.

B. N. PUTILOV *Russkij istoriko — pesennyj folklor XIII—XVI vekov*. Moskva—Leningrad 1960. 300 s.

Narodnyje ballady. Vstupitel'naja statja, podgotovka teksta i primetšanija D. M. BALAŠOVA. 2. izd. Moskva—Leningrad 1963. 448 s.

Jo aikaisemmin olen tässä aikakauslehdessä (1959 s. 433—434) esitellyt Azadovskin teoksen ensimmäisen osan. Toinen osa E. V. Pomerantsevan julkaisemana on äsken joutunut luettavaksi, mutta suunniteltu kolmas ei ilmesty lainkaan, se kun jäi tekijän kuoltua toimittamatta. Voi heti alkuun sanoa, että ilmestynyt osa on sisällöltään edellistä antoisampi ja tyylliltään ehyempi. Se on tietojen arkku, nimihakemisto-

kin on helpottamassa yleiskatsauksen saamista.

Teos kuvailee 1840- ja 1850-luvun folkloristiikan voimakasta nousua Venäjällä. Huomattavimpia tutkijannimiä tällöin olivat V. J. Daľ ja A. L. Metlinski. Ajan olon syntyi ns. mytologinen koulukunta, jonka johdossa olivat Buslajev ja Afanasev. Grimmin tutkimukset kiinnostivat myös venäläisiä tutkijoita, myös de Gubernatista ja Ralstonia, koska he osa-

sivat venäjää ja näin ollen saattoivat hyvin perehtyä venäläiseen kirjallisuuteen. Tekijä Azadovski toteaa 1860-luvulla folklorististen kysymysten hipaisevan yhteiskunnallistakin kamppailua (Tšernyševski, Dobroljubov). Sen jälkeen tarkastellaan mielenkiintoisesti folkloristiikan osuutta filologisessa tutkimustyössä, vilahtelevat nimet A. N. Pypin, L. N. Maikov, A. A. Kotljarevski, Or. Miller ja A. N. Veselovskij ym., jotka kaikki oman ansiokkaan elämäntyönsä ohella ovat antaneet lisää myös folkloristiikan kentällä.

Kansanrunouden keruu, jonka vaiheissa venäläisellä maantieteellisellä seuralla on osuutensa, on esitelty tasapuolisuutta tavoitellen; A. F. Gilferdingin Aunuksesta kokoomat bylinat, Bursovin pohjoisvenäläiset loitsut ja itkut ovat tämän ajan tuotteita. Laaja keruutyö ulottui eri puolille Venäjää, ja mm. Siperiasta saatiin kootuksi runsain mitoin tieteelle tärkeää aineistoa.

Tekijällä näyttää olleen halua tähdentää joidenkin tutkijoiden ja muidenkin tieteenedustajien saavutuksia, ja siinä hän onkin mielestäni onnistunut. Juutalaissyntyisen P. V. Šeinin elämäkerta on esimerkki hänen tavoitteistaan ja se on sympaattinen, jopa runollinen. Myös P. P. Tšubinskin työ on kauniisti hahmoteltu. Eri julkaisut ja niiden tekijät on mainittu huolellisesti ja näin folkloren tutkija saattaa käyttää Azadovskin teosta hakuteoksena etsiessään alan kirjallisuutta. Eräitä viittauksia on tehty ulkomaidenkin kirjallisuuteen. — Viimeinen luku käsittelee Marxin ja Engelson osuutta folkloristiikkaan sekä marxilaisen kansanrunoudentutkimuksen muodostumista. Täten teos saa tarpeellisen oikeauskoisen asun ja on käyttökelpoinen kotimaiseen opetukseen.

E. M. Meletinskin tukeva eepostutkimus »Sankarieepoksen synty. Varhaiset muodot ja arkaistiset muistomerkit» on meikäläiselle tutkimukselle huomionarvoinen sen vuoksi, että sen luku »Karja-

lais-suomalaiset runot» on peräti 66 sivun pituinen. Suomalaisen runouden arkaistiset piirteet ovat tekijän tarkastelun kohteena ja niitä selvittäessään hän yrittää luoda kuvan eepoksesta, kuitenkin hänen kirjoitustapansa ei tunnu vakuuttavalta eikä aina selkeältäkään. Teoksen lähdeaineisto on runsas, vieraskielisiä teoksia mainitaan kolmatta sivua.

Jevgenevan teosta haluan pitää tärkeänä jo pelkästään sen vuoksi, että siinä on meikäläiselle tutkimukselle hyödyllistä vertailuaineistoa. Tarkoitin lähinnä lukua »Pysyvä epiteetti» (Postojannyj épitet), jossa on selvitetty Pohjois-Venäjän itkujen sekä XVIII—XIX vuosis. bylinoiden klišeemäisiä koristesanoja.

Putilovin tutkimus valaisee XIII—XVI vuosisadan venäläistä »historiallis-laulullista» folkloren vanhaa lauluohjelmistoa; mm. Kasanin valloitus, Pihkovan puolustus Stefan Batorya vastaan, Iivana Julman viha ja Jermak kasakki-piirissään ovat saaneet monipuolista valaisua: motiivien muunnelmia, niiden historiallinen perusta ja paikallisyvärit ovat antaneet tutkimukselle varteenotettavia lisäpiirteitä. Tästäkin teoksesta voi sanoa, että nykyaikainen venäläinen tutkimus on perusteellisesti syventynyt tehtäviinsä.

»Narodnyje ballady» kuuluu tunnettuun, jatkuvasti ilmestyvään ja Maksim Gorkin aikoinaan perustamaan sarjaan »Biblioteka poeta» ja on julkaistu toisena laitoksena. Toistakymmentä tutkijaa muodostaa kirjan toimituskollegion, ja siksi sisältö lupaa monipuolisuutta ja tyypillisimpiä näytteitä venäläisestä kansanrunoudesta. Lukija tutustuu kirjaan D. Balašovan opastuksella (esipuhe ja tekstin selitykset) varmasti kiinnostuneena, onhan siellä hauskoja kohtia suomalaisellekin, esim. Kenjärveltä saatu tarina isosta härästä. Valikoima on käsittääkseni taitavasti laadittu, miellyttävä ja antoisa.